

Н. А. Лиско,
аспірант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто ключові проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління державним сектором і розвитку бюджетних установ за умов застосування інформаційних технологій та програмних продуктів. Запропоновано напрями їх вирішення на основі виокремлення шляхів поетапної автоматизації однотипних економічних операцій. Сформовано основні критерії та принципи побудови форм автоматизованої системи бухгалтерського обліку та заходи щодо удосконалення організації обліку бюджетних установ в Україні.

The article deals with key issues in accounting and analytical performance of budget institutions through the use of information technology and software products. Directions to solve them on the basis of selection by gradual automation of similar operation, the basic criteria and principles form the automated system and measures to improve the accounting of Ukrainian budget institutions.

Ключові слова: бухгалтерський облік, державне регулювання, комп'ютеризація (автоматизація), новітні інформаційні технології.

ВСТУП

Прагнення України увійти до Європейського Союзу потребують вироблення чітких заходів та обґрунтування основних напрямів реформування ключових галузей економіки України. Особливо це стосується державного сектора, в якому досить тривалий час використовувались застарілі механізми. Саме тому з метою підвищення його якості потрібно здійснити поступове оновлення основоположних засад його функціонування та подальшого розвитку на перспективу.

Процес адаптації та гармонізації міжнародних стандартів бухгалтерського обліку з діючими правилами проведення бухгалтерського обліку і складання усіх видів звітності в державному секторі України, їх транспарентності з відповідними даними інших держав світу потребує реалізації сформованих Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, що затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 25.01.2012р. № 52 і почнуть діяти з 01.01.2013 р. Потрібно вирішити існуючі проблеми організаційного і методологічного характеру в державному секторі України.

Розв'язання даних проблем вимагає побудови ефективної і результативної системи бухгалтерського обліку за умов застосування оновленого набору інформаційних технологій. Використання новітніх інформаційних технологій і програмних продуктів вносить зміни безпосередньо в технологію організації бухгалтерського обліку в державному секторі, оскільки саме новітні технології спрямовані на удосконалення підходів та інструментів у способах обробки, аналізу та використання облікової інформації.

Процес автоматизації бухгалтерського обліку в бюджетних установах України із застосуванням сучасних інформаційних технологій та програмних продуктів спроможний впливати на ефективність та інтенсифікацію використання наявних ресурсів бюджетної сфери. У зв'язку з цим дослідження автоматизації процесів бухгалтерського обліку є особливо актуальними питаннями на сучасному етапі розвитку економіки України. Ці питання розглядаються провідними науковцями та практиками державної влади (М.Р. Лучко, С.В. Свірко, Н.І. Сушко, М.Н. Хорунжак та інші).

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Проблеми організаційного і методичного характеру в державному секторі України, зокрема, які пов'язані з автоматизованим здійсненням обліку в бюджетних установах залишається недостатньо вивченими і є відкритою нішою для подальших досліджень та спостережень.

Комп'ютеризація оперативних економічних операцій в бухгалтерському обліку бюджетних установ можлива лише на підґрунті принципово нового підходу до організації облікового процесу бюджетних установ, що має включати сучасні концепції обліку. Особливо це стосується тих бюджетних установ, які функціонують на периферії (сільських та селищних місцевостях), тому що у них ведення бухгалтерського обліку має достатньо примітивний характер і перевага надається ручному проведенню бухгалтерських операцій.

Часткова автоматизація не дозволяє систематизувати дані обліку та відображати їх синхронно в одній базі даних, а отже, і приймати оперативні рішення, використовуючи всю сукупність інформації, вивчивши всі фактори, що вплинули на певну ситуацію [10, с.142]. Повної комп'ютеризації бухгалтерського обліку в державному секторі досягнути поки що не можливо через цілий ряд проблем, які потребують негайного вирішення.

Світовий досвід засвідчує той факт, що досягнення ефективності та результативності діяльності бюджетних установ можливо лише на основі злагодженої політики уряду у напрямі виокремлення основоположних засад і запровадження інформаційних технологій та інноваційних програмних продуктів в бухгалтерському обліку бюджетних установ України.

РЕЗУЛЬТАТИ

Бухгалтерський облік виступає інструментом державного регулювання і є одночасно його об'єктом. Саме через регламентацію методологічних основ бухгалтерського обліку і фінансової звітності всіх суб'єктів господарювання держава встановлює змістовні аспекти інформаційної інфраструктури національної економіки [6].

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;

- удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності [2].

Комп'ютерна інформаційна система бухгалтерського обліку розглядається як сукупність елементів, які взаємодіють між собою в процесі опрацювання облікової інформації господарюючого суб'єкта [8]. Загально прийнято, що її можна створювати як:

- автоматизовану систему виконання окремих задач бухгалтерського обліку. Ця система передбачає наявність та використання сучасної комп'ютерної техніки, оснащеної розрізненими програмами. Запровадження такої системи потребує мінімальних фінансових витрат, однак при її експлуатації часто вини-

Таблиця 1. Основні переваги та недоліки автоматизації бухгалтерського обліку бюджетних установ України

№	Переваги	Недоліки
1	2	3
1	Підвищення якості державного управління та ефективності функціонування облікової системи.	Додаткове виділення бюджетних коштів у значних розмірах
2	Мінімізація дублювання бухгалтерських записів і операцій.	Посилення засобів безпеки даних та іншої конфіденційної інформації державного сектора від хакерських атак та уникнення можливості застосування її основоположних засад будь-якими користувачами
3	Паралельне ведення обліку за декількома стандартними блоками та алгоритмами	Автоматизація обліку бюджетних установ не може абсолютно виключити присутність людського фактора, що не минуче призводить до ймовірності виникнення помилок і видозміненої облікової інформації
4	Взаємодія облікових даних та їх ефективне використання учасниками на всіх стадіях облікового процесу	Але, оскільки комп'ютерна програма завжди однаково оцінює ситуацію і процес, відсутність помилок в умовах застосування комп'ютерних програм забезпечує тільки неупередженість і точність контролю
5	Розширення кола контрольних, облікових і аналітичних функцій з боку державних працівників, що призводить до посилення відповідальності та довіри	Залучення додаткових фахівців у сфері інформаційних технологій та новітніх програмних продуктів
6	Етапність формування і використання вибіркості та їх функціональність.	Потреба в додаткових розробках, методиках, що вимагає додаткового часу та коштів на їх втілення

кають проблеми щодо ув'язки окремих облікових показників;

- комплексну систему автоматизації бухгалтерського обліку. Тут виникає необхідність розробки окремого регламенту (правил) колективної роботи бухгалтерії. Мова йде про документи, в яких мають бути чітко визначені такі моменти, як порядок роботи зі спільними даними, терміни, умови та порядок виконання окремих операцій, оскільки певні з них можна виконувати лише наперед в установленій послідовності;

- складову частину загальної (інтегрованої) системи автоматизації процесу управління господарюючим суб'єктом. Вона є найвищою формою функціонування комп'ютерної інформаційної системи бухгалтерського обліку на рівні суб'єктів господарювання у вигляді органічного входження у загальну систему управління ними. При цьому від підприємства, організації чи установи вимагається ще жорсткіша регламентація порядку виконання робіт з обміну інформації між окремими структурними виробничими й управлінськими підрозділами [8].

На жаль, нині в Україні не існує достатньої кількості висококваліфікованих фахівців у сфері інформаційного забезпечення облікових процесів, а залучення їх із-за кордону вимагає додаткового виділення бюджетних коштів. Це призводить до неможливості вироблення спеціальних програм, застосування яких в майбутньому забезпечило б повну автоматизацію бухгалтерського обліку в державному секторі. Зараз, використовується зарубіжний досвід і, зокрема, наступні російські програми: "Казна", "ІС: Бухгалтерія для бюджетних установ", "Парус-Бюджет". Повною мірою потреби державних бухгалтерів та усіх інших учасників бюджетного процесу дані програми задовольнити не в змозі, тому що вони розроблені для державного сектора іншої держави зі своєю власною специфікою ведення обліку і складання звітності, а також здійснення аналізу та контролю за діяльністю бюджетних установ. Тому нашій державі потрібно, в першу чергу, вирішити цю прогалину, тобто здійснити пошук кваліфікованих програмістів, які зможуть розробити власні програми, з урахуванням проблем організаційного та методологічного характеру і які притаманні будуть лише Україні.

Перш за все, необхідно виділити переваги та недоліки запровадження автоматизації бухгалтерського обліку бюджетних установ (табл. 1) і на основі даних таблиці 1 виокреслити основні принципи побудови форм

Таблиця 2. Основні принципи побудови форм автоматизованого обліку та критерії, яким має відповідати така автоматизована система

Найменування	Принципи побудови	Критерії, яким повинна відповідати автоматизована система
1	2	3
Автоматизація обліку бюджетних установ України	1) Принцип єдності інформаційно-аналітичної бази; 2) Принцип організаційно-методичної структури; 3) Принцип правильного обрання	- відкритість; - цілісність; - повнота відтворення; - інтегрованість; - адаптованість; - гармонійність; - надійність; - конфіденційність;
	інструментів та засобів інформаційного забезпечення; 4) Принцип стандартизації; 5) Принцип інтегрованості.	- модульність; - гнучкість; - міжрегіональний обмін інформацією; - єдина база розрахунку.

автоматизованого обліку та критерії, яким має відповідати автоматизована система (табл. 2).

Отже, на сьогодні ефективність та результативність діяльності бюджетних установ все більшою мірою визначається рівнем інформаційно-аналітичного забезпечення облікового процесу в умовах інформатизації суспільно значущих сфер життєдіяльності суспільства.

Таким чином, застосування інформаційних технологій в державному секторі під час ведення бухгалтерського обліку і складання усіх видів звітності дасть змогу в найближчому майбутньому:

- покращити якість обліку;
- оперативно відображати господарські операції;
- удосконалювати процес складання звітності;
- вчасно проводити усі первинні документи обліку;
- зменшувати кількість помилок в обліку і, відповідно, піднести його на значно вищий рівень.

Бюджетні установи, які надають велику кількість різноманітних послуг, під час автоматизації бухгалтерського обліку повинні чітко розмежовувати облік наданих послуг, взаєморозрахунки по ним та забезпечувати зведення облік і складання усіх видів звітності. З ціллю полегшення роботи державних бухгалтерів, автоматизація обліку дасть змогу зменшити кількість дублювання однорідних економічних операцій та бухгалтерських записів, тому доцільно поступово запровадити поетапну комп'ютеризацію цих процесів. Всі вищеперераховані кроки сприятимуть: удосконаленню процесів, які стосуються узагальнення інформації на аналітичних і синтетичних рахунках з наступним групуванням даних для цілей аналізу; відображенню усіх операцій, що змінюють стан коштів бюджетних установ і їх джерел на рахунках обліку з одночасною оцінкою їх ефективності; а також автоматизації систематичного складання балансу та звітності з формуванням відповідних аналітичних пояснень та інформування керівництва [8]. При виконанні цих умов бухгалтерський облік в державному секторі стає ефективним інструментом державного управління, що повинен бути автоматизований для своєчасного та правильно прийняття рішень.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження обґрунтовують необхідність виокремлення наступних висновків:

— детальний аналіз ключових проблем обліково-аналітичного забезпечення управління державним сектором і розвитку бюджетних установ за умов застосування інформаційних технологій та новітніх програмних продуктів дав змогу виявити недоліки функціонування цих технологій і виділити фактори неефективності та нерезультативності

діяльності бюджетних установ і запропонувати напрямки їх вирішення;

— сформовано основні критерії та принципи побудови форм автоматизованої системи обліку та заходи щодо удосконалення організації обліку бюджетних установ в Україні;

— розробка автоматизованої системи бухгалтерського обліку в державному секторі забезпечить в найближчому майбутньому оперативність інформації про операції, явища та процеси, що відбуваються, та формування на цій основі стандартних рекомендацій для аналізу, державного управління та контролю;

— державне регулювання бухгалтерського обліку із застосуванням сучасних інформаційних технологій спрямоване на підвищення якості державного управління, покращення роботи бюджетних установ та посилення відповідальності керівництва органу державного управління.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 7 жовтня 2010 року № 2592-VI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. — Режим дост.: <http://www.kodeksy.org.ua/budg/1.htm>. — Назва з екрана.
2. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 року № 996-XIV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. — Режим дост.: <http://www.zakon1.gada.gov.ua.htm>.
3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, що затверджені Міністерством фінансів України від 25.01.2012р. № 52 [Електронний ресурс] — Режим дост.: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=83023.
4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 — 2015 роки" від 16.01.2007р. № 34 [Електронний ресурс]. — Режим дост.: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=293080.
5. Дрозд І.К. Майновий та бюджетний бухгалтерський облік: презентація. — Київ, 2010 — 31 с.
6. Ловінська Л.Г. Державне регулювання бухгалтерського обліку в Україні [Електронний ресурс]. — Режим дост.: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=70591 - Назва з екрана.
7. Лучко М.Р., Хорунжак М.Н. Організація інформаційних систем і технологій обліку в бюджетних установах: навчальний посібник. — Тернопіль: Видавець Старадубець В.О., 2002. — 178 с.
8. Попадюха Н. Особливості комп'ютеризації бухгалтерського обліку та вибору програмного забезпечення // Міжнародний збірник наукових праць. — 2009. — № 2 (14) [Електронний ресурс]. — Режим дост.: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_2/17.pdf. — Назва з екрана.
9. Сушко Д.С. Застосування комп'ютерних технологій у ході проведення аудиту балансу // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. — 2006. — № 2 (36). — С. 116—122.
10. Хорунжак Н.М. Проблеми та перспективи комп'ютеризації обліку в бюджетних установах // Економіка і регіон. — 2009. — № 1(20). — С. 142—146.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2012 р.